

EEN NIEUWE WERELD VOOR HET KIND

Over TikTok,
geweld,
scheidingen,
sharenting,
autoriteit,
inclusie,
klimaatpijbelen,
angst,
armoede
en andere thema's
die ons volwassenen
moeten
bezighouden

CAROLINE
VRIJENS

Voor Helena, Stan en Klara
Voor alle kinderen en jongeren vandaag en morgen

INHOUD

Even situeren	11
1.	
De nieuwe tijd waarin kinderen en jongeren leven	21
Nieuwe stroomversnellingen	23
Klimaatcrisis	35
Nieuwe media	45
Superdiversiteit	56
Altijd en overal op zoek gaan naar de mening, de ervaringen, de beleving, de stem van kinderen en jongeren	66
2.	
Welbevinden onder druk	73
Beleidsprioriteit	79
Inclusiever onderwijs	89
Uitsluiting door pesten	106
Breuken in het gezin	116
Samenleving vol prikkels	121
Dak- en thuisloze kinderen	123
Een plek voor kinderen	130
Zoeken naar manieren om weer te verbinden	134

3.

Geweld tegen kinderen en jongeren	139
Zichtbaar en onzichtbaar geweld	141
Verantwoordelijkheid	145
Serieuze tekorten	150
Persoonlijk of politiek?	154
Kinderarmoede	157
Geweld online	163
Recht op geweldloze opvoeding	167
Vechtscheidingen	173
'It takes a village to raise a child'	182

4.

Een plek voor kinderen en jongeren	187
Spreekrecht	191
Jongeren en politie	194
Kinderen centraal	199
Extra kwetsbaar	200
Een kwestie van vertrouwen	202
Een samenleving bouwen op maat van kinderen en jongeren	210
Dankbaar	215
Bronnen	219

EVEN SITUEREN

Kort cv van CV: jarenlang bevoorrecht getuige

De wegen van het leven zijn ondoorgrondelijk. Beroepshalve had ik altijd al te maken met waar mijn hart ligt, bij kinderen en jongeren. Kwam ik de juiste mensen tegen op mijn pad. Wijze, fijne, gepassioneerde mensen, van wie ik veel mocht leren en vertrouwen kreeg. En zo 'rolde' ik – een samenloop van omstandigheden – in de functie van kinderrechtencommissaris.

Mijn nest is typisch Belgisch. Met een Vlaamse vader en een Waalse moeder, die zich eerst even in Nederland en dan in Vlaanderen zo goed mogelijk probeerde te integreren. Ik weet nog toen ik voor het eerst naar de kleuterschool ging – ik denk dat ik 5 was – dat ik soms weinig begreep van wat er gezegd werd, want Frans was mijn eerste taal. Ik herinner me nog heel goed het gevoel van toch wat een outsider te zijn.

Mijn vader was gynaecoloog in het ziekenhuis in Diest. Mijn zus en ik gingen regelmatig mee naar de materniteit en konden uren zitten kijken naar de baby's in de couveuses en de verpleegsters die de kindjes verzorgden. We kwamen thuis veel in contact met boeken, muziek, andere talen en culturen. We leerden kritisch en ruimdenkend te zijn. Alles altijd ook vanuit een ander perspectief te bekijken.

Mijn moeder was altijd thuisgebleven voor de kinderen tot ze in de latere jaren 80 een cultureel huis, een café chantant, 't Overhuis, opstartte in Diest met enkele vrienden. Er kwamen Vlaamse muzikanten, dichters en schrijvers optreden. Ik herinner me nog Jan De Wilde, Johan Verminnen

en Aziza Gizeh, een beroemde buikdanseres. Er waren cursussen en evenementen voor volwassenen en playbackshows en tweedehandsmarkten voor kinderen waar wij aan meededen en van smulden.

Mijn kindertijd speelde zich vooral af in de natuur. We woonden naast een bos en waren zo vrij als een vogel. We gingen uren fietsen, lagen in de weiden, speelden 'potteke stamp' tot laat in de avond met de buurjongens en -meisjes. Ik herinner me de blote voeten in het pas gemaaid gras, de geuren van tuinen en bossen, de muggenbeten 's avonds.

Toen ik 13 jaar was verloor ik mijn mama, wat mijn leven en dat van mijn gezin compleet omverblies. De grond was volledig weggezakt onder onze voeten en ik ontfermde me denk ik in zekere zin over mijn broer en zus. Ik probeerde ze zoveel mogelijk te beschermen. Ik ben dankbaar voor wie mijn mama was, maar de pijn en het gemis komen soms loeihard terug, vooral bij belangrijke levensgebeurtenissen. Zij heeft ons zoveel gegeven toen we klein waren. Ze was een en al warmte en raakte iedereen die haar ontmoette diep. Met haar zachtheid en haar wijsheid. Elke dag is ze in mijn hart. Later kwamen er nieuwe mensen in ons leven met mijn lieve plusmama en mijn jongste broer. Het was een jeugd met een harde, onrechtvaardige breuk, maar het was wel een gelukkige jeugd, ook na het verlies. Ik heb vooral veel liefde gekregen, onvoorwaardelijke liefde. Iets wat elk kind verdient.

Ik ging in Namen rechten studeren om vooral niet te doen wat iedereen deed. Na twee jaar Namen ging ik naar de KU Leuven. Daarna op Erasmus naar Rome en dan nog een jaar bijstuderen in Brussel aan de VUB. Na mijn studies wilde ik graag voor een ngo werken en ik belandde bij het Rode Kruis waar ik als begeleider werkte in een groot asielcentrum in Alsemberg. Daarna werkte ik nog bij het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen, bij de Vlaamse overheid en bij de ngo SOS Kinderdorpen.

De dag dat ik de eed aflegde als kinderrechtencommissaris in 2019 voelde ik vooral een enorme verantwoordelijkheid en was ik immens vereerd. En *what a ride* was het al. Eerst de start van een nieuw parlement en een nieuwe regering en overall ons werk gaan voorstellen. Dan corona dat iedereen overviel, de oorlog in Oekraïne, de crisis in kinderopvang en jeugdhulp, de asielcrisis. Van crisis naar crisis leek het soms. Maar in bijna vijf jaar zijn we er dankzij mijn fantastische team in geslaagd om bijvoorbeeld tijdens corona kinderen en jongeren echt mee een stem te geven. Nadien slaagden we erin belangrijke dossiers op tafel te leggen zoals die over jeugdhulp, scheiding en spreekrecht van kinderen in de familierechtbank. We konden dingen mee in beweging zetten. Of bijvoorbeeld onze Commissie van Toezicht, een groep van bijna dertig vrijwilligers die toeziet op de rechten van jongeren in gesloten instellingen en waar wij mee aan mogen bouwen. Uitermate boeiend en belangrijk.

Deze werkervaringen deden mijn geloof in het belang van luisteren naar kinderen en jongeren alleen maar groeien. Ook de grote meerwaarde van internationale uitwisseling en samenwerking om tot vooruitgang te komen, is iets waar ik intussen helemaal van overtuigd ben.

Persoonlijk getuige

Ik schrijf dit boek in mijn persoonlijke naam, met al die ervaringen in mijn achterhoofd en als kinderrechtencommissaris. Het is al bijna vijf jaar een absoluut voorrecht om dit werk te mogen doen. Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke paraparlementaire instelling voor de kinderrechten. Het is geen wetenschappelijk instituut en op de klachtenlijn zien we alleen het topje van de ijsberg. Maar de meldingen die we krijgen van ouders, familieleden, professionals, jongeren over waar kinderen en jongeren in Vlaanderen op botsen, is een uiterst belangrijke vinger aan de pols.

Kinderrechten

Dit boek is gebaseerd op mijn vele lezingen en interviews als kinderrechtencommissaris en op opinies die ik schreef over kinderrechten. Ik neem er ook veel adviezen van het Kinderrechtencommissariaat in mee. Verder is het geïnspireerd op de vele waardevolle ontmoetingen met kinderen en jongeren en met mensen met een hart voor kinderen en hun rechten. Ontmoetingen die ik koester. En op de vele verhalen en signalen die ik krijg in de uitoefening van mijn mandaat en de meldingen bij onze klachtenlijn. Altijd opnieuw voel ik me vereerd als ik die signalen krijg in de vorm van verhalen, boodschappen en aanklachten. En voel ik me nederig en verantwoordelijk om samen met anderen alles te doen wat ik kan om onrecht mee aan te vechten en verandering in gang te zetten.

Dit boek gaat over kinderrechten in Vlaanderen, België en soms Europa. Het gaat niet over landen als Senegal, waar ik voor SOS Kinderdorpen op werkbezoek ging. Het gaat niet over Oekraïne, Soedan of Gaza. Toch lig ik wakker van hoe de wereld haar kinderen soms behandelt. Hoe is het mogelijk? In 2024? Dat tienduizenden kinderen in Gaza gedood en verwond worden of familieleden verliezen. Dat hun recht op spelen, op een warm nest, op school, op medische zorg geschonden wordt. De hongersnood. De gedwarsboomde hulpverlening. Ze kunnen zelfs niet vluchten met hun familie om te ontsnappen aan het geweld. Ik kan dat niet begrijpen. Lama Abu Jamous, een meisje van 9 jaar uit Gaza, is verslaggever geworden en geeft kleine kinderen de microfoon om ze te laten vertellen wat ze willen, wat ze missen, wat ze denken en voelen. Terwijl ik dit schrijf, heeft ze bijna 900.000 volgers op Instagram. Ze geeft ons een kijk in wat oorlog betekent, bekeken door de ogen van een kind: 'Stop deze oorlog. Het recht om te dromen over de toekomst is me afgenomen. We mogen niet meer spelen en leren, alles is verboden. Kinderen sterven in Gaza. Wat hebben zij verkeerd gedaan?' Hun boodschappen grijpen naar de keel. Ze zouden allesbepalend moeten zijn voor hoe volwassenen overal ter wereld omgaan met conflicten. We moeten er alles aan doen om kinderen te beschermen.

Ook hier in Vlaanderen, in België, in Europa moeten we zoeken naar antwoorden en naar een manier om de samenleving – veel meer nog dan vandaag – aan te passen aan wat kinderen en jongeren nodig hebben. In plaats van ze te persen in ons samenlevingsmodel van vandaag. We hebben een samenleving nodig die zichzelf in vraag blijft stellen. Het is de verantwoordelijkheid van de hele samenleving om te zorgen dat kinderen tot hun rechten komen.

Voor de realisatie van hun rechten zijn kinderen altijd afhankelijk van volwassenen. Nog veel te vaak worden ze niet gehoord en hebben ze geen macht om zelf dingen te veranderen. Terwijl bijna elk overheidsbeleid gevolgen heeft voor kinderen. Want zij zijn de grootste gebruikers van openbare diensten zoals onderwijs en jeugdzorg. Bovendien zijn kinderen nog in ontwikkeling en daardoor kwetsbaarder voor problemen. Dat treft ze nu, maar heeft ook gevolgen op langere termijn. Kinderen lijden meer dan volwassenen onder de versnippering van openbare diensten of onder het gebrek aan oplossingen voor complexe problemen.

Kinderen moeten in de eerste plaats kind kunnen zijn. Alle kinderen hebben recht op veiligheid, recht op leren, het recht om talenten te ontwikkelen en om verbonden te zijn met anderen. Ze hebben recht op respect voor diversiteit en op extra zorg als ze die nodig hebben. En ze hebben het recht om gehoord te worden. Hoe jong kinderen ook zijn, ze moeten ervaren dat ze ertoe doen. Ook als ze zich nog niet kunnen uitdrukken met woorden en alleen zonder woorden duidelijk kunnen maken wat ze nodig hebben of waar ze blij van worden.

De samenleving aanpassen dus. Hoe? Door ruimte te geven aan de stem van kinderen. Ze zijn rechthebbenden en moeten volop kunnen meedraaien in de samenleving in al zijn facetten. Echt luisteren betekent

dat je de ander toelaat om je te veranderen. Volwassenen die echt luisteren en het perspectief van kinderen en jongeren meenemen, kennen er de immense waarde van. Hoe nog? Door te beseffen dat het samen moet gebeuren als we het belang van het kind serieus nemen. *It takes a community to raise a child*. De school, de vrije tijd, de stad of gemeente maakt deel uit van die community. Ouders kunnen het niet alleen. Ik heb een immense bewondering voor al die mensen die elke dag voor en met kinderen werken aan hun ontwikkeling en voor ze zorgen, met ze spelen, praten, sporten.

Om te bouwen aan die community, ben ik ervan overtuigd dat we een verbindend discours nodig hebben. Tolerantie en geduld, respect voor het anders-zijn en voor meningsverschillen. Veel meer benadrukken wat mensen gemeenschappelijk hebben dan wat anders is. En woorden doen ertoe. Het doet me pijn dat mensen, soms ook mensen met een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid, spreken over jongeren met woorden die erg polariserend zijn of ze veroordelen en in een hokje stoppen. Niet alle kinderen en jongeren krijgen dezelfde kaarten toebedeeld in het leven.

Dit jaar waren er in Vlaanderen, in België en in Europa verkiezingen en worden parlementen en beleidsploegen opnieuw samengesteld. Er is moed en daadkracht nodig om in het nieuwe beleid resoluut te kiezen voor kinderen en hun rechten. Maar het moet absoluut. Zo'n 1,3 miljoen Vlaamse kinderen en jongeren onder 18 jaar hebben amper iets te zeggen. Zij gaan niet stemmen. Die kinderen en jongeren rekenen op politici die hun belangen telkens opnieuw echt centraal stellen. Want veel beslissingen die vandaag genomen worden, raken kinderen en jongeren van dichtbij. En zij zullen de gevolgen ervan ook het langst voelen.

Het blijft uiteraard de verantwoordelijkheid van de volwassenen om een antwoord te zoeken op de uitdagingen waar we voor staan. Met welke

vraag we ook willen beginnen: het zal onmogelijk zijn een oplossing te formuleren zonder kinderen en jongeren erbij te betrekken. Zij zijn de ervaringsdeskundigen die als geen ander weten wat het betekent om vandaag jong te zijn. Volwassenen denken vanuit hun eigen ervaringen, denkpatronen, gewoontes en vooroordelen.

Als we bewuste keuzes maken, kinderen centraal zetten en ons door de jeugd laten inspireren, kunnen we zoveel mogelijk kinderen in een veilige, gezonde, stressvrije en verrijkende omgeving zien opgroeien.

Een nieuwe wereld voor het ontbolsterende kind

Op de cover van dit boek staat een hazelnoot die ontbolstert. Ontbolsteren betekent onder andere afbasten, afpellen, ontgroenen, schillen maar ook wereldwijs maken, bevrijden, emanciperen, loslaten, ontboezemen. Een mooi symbool voor een kind dat opgroeit. Dat 'ontbolsteren' is een prachtig proces waarin een kind zijn of haar ware potentieel onthult en ontwikkelt. Als een zaadje dat ontkiemt en uitgroeit tot een majestueuze boom, zo ontvouwt een kind zichzelf in de wereld, geleid door nieuwsgierigheid, exploratie en groei. Het ontbolsteren van een kind is veel meer dan alleen fysieke groei. Het is een reis van emotionele, cognitieve en sociale ontwikkeling. Het begint met de eerste nieuwsgierige blikken van een pasgeborene, die de wereld verkent met verwondering en verbazing. Elke glimlach, elke brabbel en elke stap is een mijlpaal in dat ontbolsteringsproces.

Als ouders, verzorgers en opvoeders hebben we de taak om dat proces te koesteren en te begeleiden. Om een veilige omgeving te creëren waarin kinderen vrij kunnen zijn om te verkennen, te falen, te leren en te groeien. Om hun nieuwsgierigheid aan te moedigen, vragen te

stellen, te luisteren naar hun gedachten en gevoelens, te ondersteunen en aan te moedigen bij elke stap. Soms kan het ontbolsteren van kinderen uitdagend zijn. Ze kunnen obstakels tegenkomen, zoals angsten, twijfels of tegenslagen. Maar juist in die momenten kunnen we ze 'gidsen', ze helpen om veerkrachtig te zijn, door te zetten en te geloven in zichzelf. Het is belangrijk om te onthouden dat elk kind uniek is en zijn of haar eigen tempo heeft in dat ontbolsteringsproces. Vergelijken met andere kinderen is zelden productief. Wat echt telt, is dat we de individuele groei koesteren en het kind helpen om zijn of haar eigen pad te vinden. Het ontbolsteren van een kind is een prachtige reis vol verrassingen, ontdekkingen en wonderen. Laten we er als gemeenschap voor zorgen dat alle kinderen de kans krijgen om volledig te ontluiken en te bloeien, want ze hebben dat recht nu en in hun groei naar hun eigen unieke toekomst. We kunnen kinderen gidsen, maar hun unieke potentieel, hun talenten en kunnen zijn al in de kiem aanwezig.

Met dit boek wil ik van kinderrechten meer een verhaal van hier en nu en van iedereen maken. Het lijkt iets abstracts en ver weg, maar kinderrechtschendingen komen ook in Vlaanderen elke dag voor. En er is iets aan te doen. Veel problemen en kinderrechtschendingen komen aan bod, maar laat dit boek in de eerste plaats een boek van hoop zijn, een positief pleidooi voor beleidsmakers en iedereen om bij alle beslissingen en keuzes in onze samenleving kinderen en jongeren op de eerste plaats te zetten. Om zo te komen tot een nieuwe wereld voor het kind.

Caroline Vrijens
Juli 2024

1.

DE NIEUWE
TIJD WAARIN
KINDEREN
EN
JONGEREN
LEVEN

Nieuwe stroomversnellingen

Wat betekent het om vandaag jong te zijn?

Sinds het Vlaams Parlement me in augustus 2019 aanstelde als kinderrechtencommissaris, is er veel gebeurd. Het lijkt wel alsof crisissen de laatste jaren het leven domineerden van onze kinderen en jongeren. De klimaatproblematiek hangt ze al jaren boven het hoofd, de coronaperiode had ongeziene effecten op hun leven. Daarna werden ze overspoeld door berichtgeving over een oorlog in de achtertuin en krijgen ze geregeld doemscenario's te horen over de economie waarin ze groot worden en later moeten meedraaien. Ten slotte heeft de krapte op de arbeidsmarkt ernstige effecten in de zorg en het onderwijs: het lerarentekort en oplopende wachtlijsten in de kinderopvang en de jeugdhulp. Dat heeft onaanvaardbare gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen.

Naast die schijnbaar voortdurende crisissen die een stempel drukken op het leven van veel jongeren, lijkt de laatste jaren nog een andere grote omwenteling steeds sneller te gaan. De digitalisering – met zowel voor- als nadelen – heeft een gigantische impact. De wereld waarin jongeren vandaag opgroeien, is in weinig te vergelijken met die van bijvoorbeeld mijn eigen jeugd.

Ik hoor u denken. Natuurlijk groeit elke generatie op in zijn tijd en context. Van Vietnamoorlog tot IS-terrorisme en van aidsepidemie tot vluchtelingen crisis: iedereen maakt wereldschokkende gebeurtenissen mee. Alleen kunnen we niet ontkennen dat het om fundamentele ontwikkelingen gaat. De verplichte quarantaine op een voor jongeren vormend moment in hun leven doet mensen soms spreken van een 'coronageneratie'. De technologische vooruitgang maakt het dagelijkse leven totaal anders, is geen halt meer toe te roepen en zelfs niet te vertragen. En de klimaatcrisis maakt dringende actie nodig van iedereen.

Die omwentelingen en crisissen raken iedereen in de samenleving, niet alleen kinderen, dat klopt. Toch wordt vaak vergeten dat kinderen en jongeren nog in volle ontwikkeling en verandering zijn. Als de rechten van kinderen niet gerespecteerd worden, heeft dat een impact op die kinderen nu, maar ook op hun toekomst omdat hun ontwikkeling dan vaak negatief beïnvloed wordt. Net daarom legden de Verenigde Naties de kinderrechten in 1989 vast in een apart verdrag.

Ik wil zeker niet starten met een te negatief beeld. Globaal en over een langere periode beschouwd gaat onze samenleving vooruit. Objectief bekeken is onze samenleving nog nooit zo veilig geweest. Ziektes kunnen vaak goed bestreden worden en in België hebben we een van de beste gezondheidszorgsystemen ter wereld. Er is sociale zekerheid als vangnet, en in principe zorg en onderwijs voor elk kind. Een eeuw geleden was dat wel anders en in veel landen vandaag nog altijd. Kinderen en jongeren zijn mondiger dan vroeger, informeren zich vandaag veel sneller via verschillende kanalen, zoeken connectie met gelijkgestemden en delen vaker dan vroeger hun kijk op de wereld. Ze tonen vaak stevige daadkracht en probleemoplossend vermogen. Ze durven. Ze durven vandaag meer dan vroeger op zoek te gaan naar alternatieve levenspaden en volgen minder dan vroeger de uitgestippelde plannen en opgelegde waarden.

“*Come mothers and fathers
Throughout the land
And don't criticize
What you can't understand
Your sons and your daughters
Are beyond your command
Your old road is rapidly agin'
Please get out of the new one
If you can't lend your hand
For the times they are a-changin'.*”

(Bob Dylan, *The Times They Are A-Changin'*)

Een jonge generatie die veel bewuster in het leven staat

Kinderen en jongeren gaan vandaag vaak bewuster om met de dingen dan veel volwassenen. Jongeren stellen vaak de evidenties in vraag die wij gewoon aangenomen hebben. En dat is goed, dat is wat we nodig hebben. Wat me elke keer weer opvalt als ik spreek met kinderen en jongeren, is hun talent, hun wendbaarheid en veerkracht, ook als ze opgroeien in minder evidente omstandigheden. Ik heb daar veel bewondering voor.

Recent onderzoek van VUB, UGent en KU Leuven (JOP Jeugdonderzoeksplatform in 2023) bij zeventuizend jongeren in Vlaanderen toont aan dat jongeren veerkrachtiger en maatschappelijk meer betrokken zijn dan verwacht. Het onderzoek bij jongeren tussen 12 en 25 jaar ontkracht verschillende clichés over de jongere generatie. Een derde van de jongeren zet zich in in organisaties of evenementen, vooral sport- en jeugdclubs. Driekwart neemt een informeel engagement op, zoals burens of familie helpen.

Die onderzoeksgegevens weerleggen het beeld van een egoïstische jeugd en tonen dat jongeren diep geworteld zijn in de gemeenschap, gedreven door waarden en een verlangen om de wereld te begrijpen. Wel hebben ze minder belangstelling voor politiek, wat in groot contrast staat met hun algemene maatschappelijke betrokkenheid. Dat suggereert een kans voor politieke organisaties om jongeren beter te bereiken en te betrekken bij het beleid. En het voedt de hypothese dat de beleidsmakers veel meer moeten luisteren naar jongeren vandaag om ze te motiveren om van zich te laten horen. Voor hun toekomstige carrières geven jongeren de voorkeur aan zekerheid en een goede work-lifebalance boven een job met veel verantwoordelijkheid.

Sterke, bewuste, veerkrachtige kinderen en jongeren dus, die jonge generatie van nu. Maar er zijn wel evoluties die om waakzaamheid en

actie vragen. Hun sterktes en hun grote bewustzijn worden bedolven door een context die niet zo positief is. Het is aan volwassenen, de politiek, de maatschappij om een context te creëren waarin kinderen en jongeren in hun kracht kunnen staan. En we zouden nog veel meer moeten luisteren naar wat kinderen en jongeren daar zelf over te zeggen hebben. Volwassenen die hun eigen denkpatronen, vooroordelen en ervaringen hebben en die vaak denken dat zij het beter weten. In alle crisismomenten zijn het de volwassenen die de regels bepalen en de wetten maken, die alles organiseren en in beleid gieten. Terwijl veel van die beslissingen een grote impact hebben op minderjarigen en zij de gevolgen langer zullen voelen.

Elke generatie leeft in een andere context, is anders. Maar als volwassenen klagen over de 'jeugd van tegenwoordig' en ze nostalgisch terugkijken op hun kindertijd, mijmerend dat het vroeger beter was, kan ik niet anders dan dat hardop heel hard in twijfel trekken. Voor mij is dat opnieuw een duidelijk signaal dat die volwassenen door hun eigen bril kijken. Dat ze te weinig echt en doorleefd tijd doorbrengen tussen de jongeren.

“De jeugd gedraagt zich werkelijk onuitstaanbaar verwaand. Ze denkt de wijsheid in pacht te hebben. Toen ik jong was, kregen we goede manieren aangeleerd en respect voor onze ouders. Maar de nieuwe generatie blijft herhaaldelijk tegen spreken en wil gelijk hebben. Het is een feit dat jongeren extreem zorgeloos zijn.”

(‘Werken en dagen’, Hesiodus, Thebe, Grieks dichter, 8e eeuw voor Christus)

Waarom horen we de stem van de kinderen zo weinig over ontwikkelingen die hen erg raken?

Als kinderrechtencommissaris leerde ik hoeveel we kunnen leren van kinderen en jongeren. Nog te veel is het eenrichtingsverkeer van volwassenen die kinderen ‘instrueren’ of onderwijzen. Zonder echt te luisteren. Omdat die reflex er bij de meeste volwassenen simpelweg nog altijd niet is. Terwijl er veel meer tweerichtingsverkeer nodig is omdat zij anders kijken naar hun leefwereld.

We kunnen door twee brillen naar de jeugd kijken. Bijvoorbeeld naar de *digital natives* en hun sms-taal. ‘Ze kunnen niet meer schrijven,’ hoor ik soms. Maar de kern van taal is communicatie: een boodschap overbrengen. En de *digital natives* hebben gewoon een efficiënte nieuwe taal ontwikkeld. Een taal met minder karakters, met symbolen en emoji’s die gevoelens uitdrukken. En de boodschap gaat efficiënt van A naar B. In een wereld die zich voor de rest 200% richt op efficiëntie, winst en tijdwinst, is het gek dat we dat soms eenzijdig negatief bekijken. De bedrijfswereld snakt naar innovatieve ideeën. Waarmee ik niet wil zeggen dat correct taalgebruik niet belangrijk is maar in een sms naar je vriend of vriendin doet het er niet veel toe.

Zij zijn de ervaringsdeskundigen. Volwassenen hebben al zoveel meegemaakt. Ze kijken vanuit hun eigen perspectief, hun eigen ervaringen, hun eigen toekomstvisies – en die zijn vaak heel anders dan die van kinderen en jongeren. Volwassenen kijken met vooroordelen en blinde vlekken waar ze niet meer buiten **Zij zijn de ervaringsdeskundigen** kunnen. Dat is nu eenmaal zo. Dat is dan ook vooral mijn oproep, of het nu gaat om klimaat of sociale media, om onderwijs of identiteit: Besef altijd dat je een volwassene bent. Dat je daardoor bepaalde dingen niet meer ziet, voelt of ervaart.